

EKONOMİ POLİTİK

ABD'den Reel Ekonomi Dersleri

Erinç Yeldan, 29 Mart 2017

Amerikan ekonomisi denilince hep ilk akla gelen konu Amerikan “Merkez Bankasının”, yani FED’in, ne zaman ve kaç adımda faiz arttırmaya karar vereceği. FED’in her toplantısı sonrasında gelen sinyaller, ezoterik sözcük oyunları ve yoğun teknik bir söylem altında mistik bir edayla yorumlanıyor. FED’in olası faiz artışının Amerika ve küresel ekonomiyi nasıl etkileyeceği sorusu sürekli iktisat medyasının gündemini meşgul etmekte.

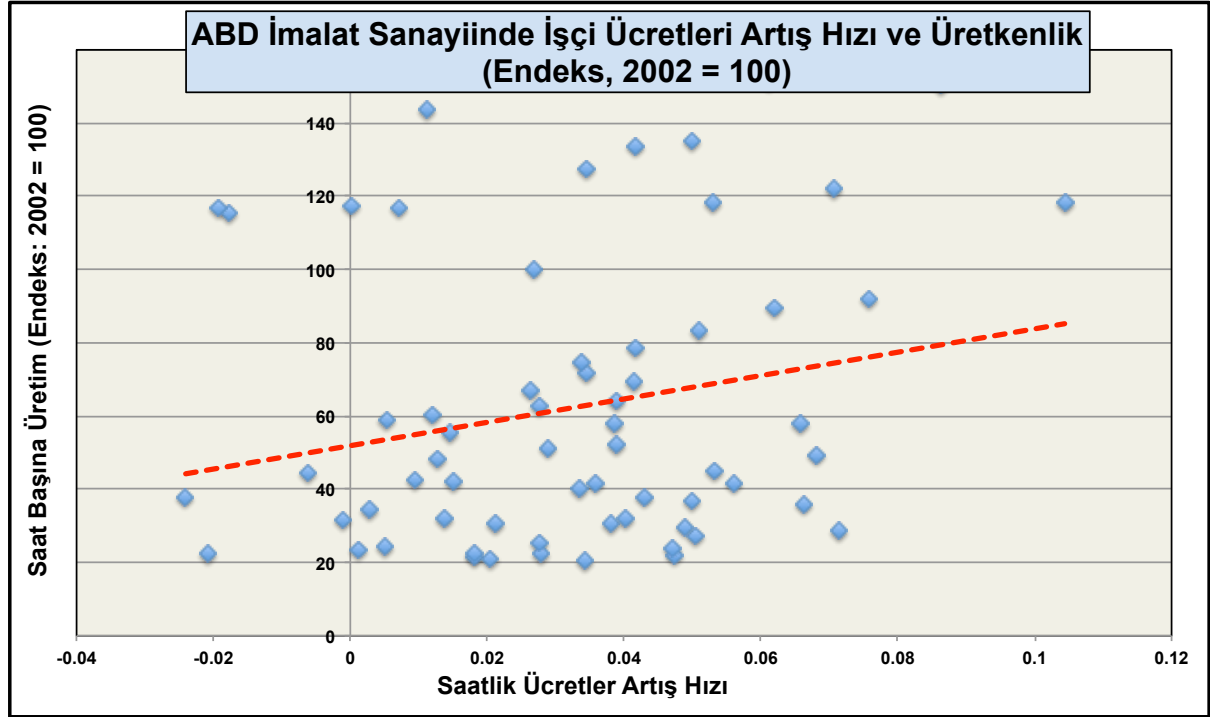
Halbuki Amerikan ekonomisinin öncelikle yanıtlanması gereken çok acil *reel sorunları* var; ve bu sorunlara salt FED’in para (veya faiz) politikaları aracılığıyla çözüm bulmak olası değil. Şöyle ki,

- Son dört yıldır ABD ekonomisinde üretkenlik kazanımları yerinde sayıyor. Son üç yılın birikimli üretkenlik artışı yüzde 1’e ancak ulaşmış durumda. Bunun sonucunda ABD’nin büyüme hızında da ciddi bir durağanlık söz konusu. Amerika’nın yılda ortalama yüzde 2 ile son on yıllık büyümesi, 2. Dünya Savaşı sonrasında yüzde 4 civarında seyretmiş olan genel ortalamanın çok altında.
- Ekonomik büyümede yaşanan durgunluğun ana nedeni *özel sabit sermaye yatırımlarındaki zayıflama* ve durgunluğa bağlanmakta. Yatırımlardaki durgunluğun da, nihai olarak toplam *talebin yetersizliğinden* kaynaklanmakta olduğu biliniyor. Talep yetersizliğinin baskısını enerji fiyatlarındaki düşme bir dereceye kadar telafi etmiş görünmesine rağmen, özel yatırım talebindeki zayıflık üretkenlikteki yavaşlamanın ana nedenini oluşturuyor.
- ABD’de işsizlik oranı yüzde 5’in altına inmiş görünmesine karşın, bunun çoğunlukla *işgücüne katılım oranındaki düşüşten* kaynaklandığı biliniyor. Son on yılda Amerikan işgücü piyasasına katılım oranı yüzde 68’den, yüzde 62’ye gerilemiş durumda. Bu sonuçta özellikle iş bulmaktan umudu kırılmış gençlerin belirleyici olduğu görülüyor.

Dolayısıyla, ekonomide büyümeyi ve üretkenlik kazanımlarını yeniden canlandırmak için *talebin canlandırılmasının* gerekli olduğu anlaşılıyor. Talebin artırılması ise *gelirlerin yükseltilmesinden geçiyor*.

Gelirin önemli bir bileşeni olarak işçi ücretlerinin ABD’de son on yılda yaklaşık yüzde 2.5 arttığı; bunun da enflasyon oranının çok az üstünde olduğu görülmekte. Dolayısıyla, (enflasyondan arındırılmış) *reel ücretler* neredeyse durağan konumda. Oysa, ücretler sadece *maliyet değil*, aynı zamanda bir *talep unsuru* olarak değerlendirildiğinde, yüksek ücret gelirin aynı zamanda yüksek talep anlamına geleceği ve bunun da yatırımları ve üretkenliği tetikleyebileceği savı gerçekçi bir büyüme stratejisi olarak önümüzde duruyor. *Ücret-yönlü bir büyüme modeli*, Amerikan ekonomisinde ve buradan hareketle tüm küresel ekonomide durgunluktan çıkışın bir yöntemi olabilir.

Nitekim Amerikan verileri bu savları doğruluyor. Örneğin, Amerikan sanayiinde 2. Dünya Savaşı sonrasında ücret artışları ile emek üretkenliği arasında doğrudan ve güçlü ilişkiler olduğunu sergileyen aşağıdaki grafik, “ücret-yönlü büyüme” modelinin gerçekçi bir alması olarak değerlendirilebileceğini gösteriyor.

Kaynak: Conference Board; <https://www.conference-board.org/data/>

Ancak, “ücret artışlarına dayalı büyüme” stratejisini günümüzün sermaye yanlısı, hiper-muhafazakar istikrar politikalarıyla gerçekleştirmek olanaklı değil. FED’in de bu doğrultuda yapabileceği pek bir şey yok. Sonuç? İktisat medyası gene FED’in “kaç vakitte?” ve “ne kadar?” faiz artırımına gideceğini tartışadursun.